

Ighor Petrovych Ghudyma
Donetsk National Medical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

THE PHENOMENON OF NEO-DETERMINISM AND ITS COMPREHENSION IN MODERN CHRISTIAN THEOLOGY

The author's research attention is focused on modern science-historical interpretations of the phenomenon of neo-determinism. The author also turned his attention to attempts at a theological interpretation of such ideas through the provisions of a religious worldview. The main objective of this article is to study an updated understanding of the fundamental principle of science – the principle of causality. In addition, the author studied the features of the manifestation of the causality principle in scientific and humanitarian projections. The author's special attention is also focused on the study of the specifics of reflection in the modern religious consciousness of the ideas of divine causality. In addition, the author focused on certain manifestations of the immanence of divine being. The author was particularly interested in the specific components of religious teaching. These are the positions in which theologians try to imagine the point of concentration of God's efforts when God carries out his will and providence. It is on the question of divine immanence that the efforts of even the most inquiring mind are broken up into obstacles caused by faith itself. The limit of that area into which the mind cannot intervene is an attempt to touch the divine causality. The question of finding access points through which God changes the natural world in acts of wonderworking also remains incomprehensible.

The topic of the article, the choice and application of its theoretical and methodological approaches are determined by the very subject of thought and the nature of the tasks posed. The following cognition methods were used in the article: general philosophical, general scientific theoretical methods. The author followed the principle of objectivity, applied causal analysis. The final results of the study of the topic lead the thought to the following proposition.

Within the synergetic paradigm, the focus of scientists has shifted to the phenomenon of instability and randomness in the course of the processes of the world. This led to the foundation of a new non-linear way of thinking. It also led to the penetration of the provisions of nonlinear determinism in the main disciplinary practices – science, philosophy and religion. Ontological philosophical ideas about the nature of the original nomology (about the essence of the fundamental laws of the universe) have changed. The traditional views on the uniqueness of connections and relationships in nature are revised. This was favored by the development of nonequilibrium thermodynamics and the introduction into the scientific knowledge of statistical techniques and research operations.

In understanding the causality of classical science, as well as in the picture of the world that this science offered, God, who casts lots, was a stranger and superfluous. However, modern science offers a new vision of the world. It is based on the nonlinearity of the development of the world and the pluralism of being. The instability factor arises at the bifurcation nodes of a particular process. As a result of fluctuations, the instability factor makes the forecast for the development of the system similar to the "coin toss".

In this case, the vectors of several future options open in front of the object. Theologians carefully study the achievements of modern science. And here the theologians again got the opportunity to talk about God in a new way. God acts in alternating necessity and chance for a fraction of chance. The main goal of God is the instantaneous realization of new divine plans for the world and man.

Key words: God, theology, science, non-determinism, causality.

УДК 257.2:316.774:004(477)
DOI:10.17721/sophia.2019.14.4

О. О. Колібан, канд. філос. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID 0000-0002-1930-0260
kolibanoksana@gmail.com

СУЧАСНЕ НЕОЯЗИЧНИЦТВО В КОНТЕКСТІ МЕДІАТИЗАЦІЇ РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ

Аналізуються особливості сучасного неоязичництва в Україні та рівень представленості його організацій (Релігійного центру Об'єднання релігійних громад Рідновірів України, Руського Православного Кола та Київської громади українських рідновірів) в інформаційному просторі України. У ході дослідження було проаналізовано рівень представленості діяльності релігійних громад неоязичницького спрямування у світських, поліконфесійних та моноконфесійних засобах масової інформації й обґрунтовано його низький рівень насамперед у світських ЗМІ, визначено причини, що спонукають використання релігійними громадами неоязичників власних ЗМІ.

Ключові слова: неоязичництво, релігійна громада, ЗМІ, контент-моніторинг, медіатизація, Україна.

У питаннях розгляду процесу медіатизації релігії ми не можемо говорити про його універсальність у різних культурах та суспільствах. Аналіз діяльності окремих релігійних організацій та особливостей їх залучення до даного процесу дає змогу не лише виокремити специфіку прояву, а ще й окреслити та проаналізувати тенденції та особливості процесу медіатизації для різних релігійних громад, напрямів та конфесій.

Феномен неоязичництва в сучасній Україні, його особливості та специфіку детально описав професор **А. Колодний**. У роботах дослідниці **К. Качан** було розглянуто причини появи неоязичництва у світі та діючі неоязичницькі організації сучасної України, тоді як історик **О. Сморжевська** досліджує сучасне язичництво у міській культурі. Релігієзнавець **Є. Смульський** вивчав ідеологічні аспекти вчення Руського Православного Кола відносно питань національно-культурної ідентичності. До питання класифікації, специфіки діяльності та поширення неоязичницьких організацій звертається у своїх роботах релігієзнавець **Д. Базик**.

Водночас питання діяльності неоязичницьких організацій в Україні в розрізі медіатизації релігії не було розглянуто. Саме тому ми ставимо собі **за мету** проаналізувати рівень представленості ряду неоязичницьких орга-

нізацій (Релігійного центру Об'єднання релігійних громад Рідновірів України, Руського Православного Кола та Київської громади українських рідновірів) в інформаційному просторі України, специфіку та особливості їхньої діяльності в засобах масової інформації (далі – ЗМІ).

Як зазначалося у наших попередніх дослідженнях, медіатизацію релігії ми визначаємо як процес, що характеризується активним використанням медіа в релігійній сфері з метою виконання ряду функцій: комунікативної, культурно-освітньої, ідеологічної, пізнавальної, маніпулятивної, соціально-організаторської, рекламно-інформаційної тощо. У такий спосіб представники релігійних громад використовують ЗМІ та через них звертаються до об'єктивного/необ'єктивного висвітлення новин, подій і тенденцій тощо [3].

Зауважимо, що сучасне українське неоязичництво є неоднорідним феноменом. Ми поділяємо точку зору українського дослідника Д. Базики про виокремлення у ньому двох основних напрямів і беремо її за основу.

Перший напрям – це **українські язичники**. До їх числа входять громади Українських Язичників "Православ'я" та Релігійний центр Об'єднання релігійних громад Рідновірів України на чолі з Волхвиною Зореславою (в миру Г. Лозко), "Руське Православне Коло", очолюване

Світовитом Пашником (в миру – Віктором), та громада "Трійця" у м. Києві, яку очолює Е. Добжанський, громада "Руси" на чолі з Відій Арсенією (в миру – О. Туз).

Другий напрям – це **ведисти** – Родове Вогнище Рідної Православної Віри (далі РВ РПВ) або Відичне Православ'я, офіційно зареєстроване з центром у м. Києві на чолі з Верховним Волхвом В. Кіровським [1].

Детальніше в нашому дослідженні ми зосередимо свою увагу на висвітленні у ЗМІ діяльності Релігійного центру Об'єднання релігійних громад Рідновірів України, "Руського Православного Кола" та Київської громади українських рідновірів з огляду на їх поширеність та наявний матеріал, наданий їх представниками у ході засідання круглого столу "Сучасне язичництво (неоязичництво) у міській культурі: український та європейський контексти" (18.10.2019, м. Київ).

Як зазначалося у наших попередніх дослідженнях, засоби масової інформації, що висвітлюють релігійні питання, можна умовно поділити на світські та конфесійні. Останні, у свою чергу, поділяються на поліконфесійні та моноконфесійні. Поліконфесійні медіа інформують про події різних релігійних організацій, у їх матеріалах наявний плюралізм [3].

Оскільки на етапі становлення незалежної української держави у 90-х роках ХХ століття конфесійні видання і видавництва були практично відсутні, то з прийняттям у 1992 році Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" розпочався процес активного розвитку і релігійних громад, і їх друкованих ЗМІ, зокрема преси. Релігійні організації отримали право самостійно займатися видавничою діяльністю та проводити незалежну від держави інформаційну роботу. На сучасному етапі української державності релігійні засоби масової інформації як сегмент національного інформаційного простору здебільшого моноконфесійні.

Поліконфесійні релігійні інформаційні проекти на сьогодні представлені лише у мережі інтернет. Серед них найбільш відомим та авторитетним є "Релігійно-інформаційна служба" України (далі – РІСУ), авторські матеріали якої здебільшого виступають прикладом дотримання толерантності та віротерпимості до всієї релігійної палітри, що представлена на теренах нашої держави.

Контент-моніторинг та аналіз світських ЗМІ (зокрема електронних) засвідчив наступне: релігійні організації неоязичницького спрямування досить рідко з'являються у матеріалах всеукраїнських видань. Трохи частіше про них пишуть в обласних виданнях, проте, як правило, це пов'язують з язичницькими обрядами та звичаями, що збереглися в Україні. Наприклад, на громадському медіа Львова "Твоє Місто" [7] розповіли про львівських рідновірів, про відзначення свята Івана Купала у Запоріжжі на Хортиці [2]. Також знаходимо новини з життя досліджуваних релігійних громад у вигляді прецедентів, зокрема, коли сільська рада на Житомирщині відібрала у рідновірів трьох дітей (випуск новин ТСН каналу 1+1, серпень 2017), невідомі поглумилися над святилищем рідновірів на Хортиці, чи спалили дерев'яну скульптуру Перуна [6]. Отже, як бачимо, висвітлення діяльності неоязичницьких організацій, що діють в Україні, не набуває широкого розповсюдження в світських електронних ЗМІ.

Водночас у поліконфесійних проектах, зокрема на інформаційній платформі РІСУ міститься інтерв'ю з лідером неоязичницької організації – Г. Лозко, у якому вона дає наукове висвітлення теми неоязичництва в сучасній Україні, стаття С. Грабовського "Новоязичництво і проект "української України" та декілька новин про діяльність релігійного центру за 2013 рік, матеріал Олени Піддубної про давньослов'янські святилища на

Хортиці. Інших свідчень про діяльність неоязичницьких організацій контент-моніторинг не дав.

Таким чином, ми констатуємо відсутність широкого представлення у світських та поліконфесійних ЗМІ новин та матеріалів про неоязичницькі організації та їхню діяльність в Україні

Варто зазначити також, що неоязичництво у сприйнятті українського соціуму має неоднозначну оцінку. Як зазначає Д. Базик, "процес формування неоязичницького руху в Україні не набув належної кристалізації, тобто своєї як віроповчальної, так і організаційної завершеності. А отже, українське рідновірство репрезентує себе не як традиційний, а швидше як штучно створений неорелігійний феномен" [1].

На думку представників релігійних громад, їх низька представленість у світських ЗМІ пов'язана з низкою взаємообумовлених чинників. З-поміж найбільш суттєвих зазначають нечисленність громад, відсутність прес-служб організацій як таких та ініціативи віруючих давати інтерв'ю, представляти свої погляди та світоглядні установки, особливості проведення обрядів та ставлення до представників інших релігійних громад, відсутність фінансової можливості участі у різного роду поліконфесійних заходах, непорозумінням організаційного характеру, пов'язаних з небажання журналістів зазначати їх у світських ЗМІ як "жреців", "волхвів" тощо).

Саме з цих вищеозначених причин тема медіатизації релігії в неоязичницьких організаціях розкривається більшою мірою через діяльність моноконфесійних ЗМІ, тобто через власні канали.

Контент-моніторинг моноконфесійних ЗМІ розпочнемо з розгляду діяльності **Релігійного центру Об'єднання релігійних громад Рідновірів України**. Рішення про його створення було прийнято на Першому Всеукраїнському соборі Рідної віри 25 серпня 1998 р. Відповідно до даних Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України, у звіті про мережу церков та релігійних організацій зафіксовано реєстрацію п'яти релігійних громад та одного друкованого видання.

На сьогодні Центр має офіційний веб-сайт (<http://www.oru.org.ua/index.php/bogoznavstvo/statii.html>), що вміщує інформацію про діяльність організації, етичні засади її функціонування, новини з життя громад, контакти всіх діючих центрів в Україні тощо. На сайті також розміщено інформацію про обряди та звичаї, культури та рідних богів, календар та свята поточного місяця тощо. Таким чином, змістовне наповнення відповідає основним напрямкам роботи релігійної організації та висвітлює актуальні новини з життя представників.

Релігійна організація з 1995 року видає часопис "Сварог". З 2014 року видання носить назву "СВАРОГ. Філософія. Етнологія. Релігієзнавство. – Журнал Релігійного центру Об'єднання рідновірів України. Засновником та головним редактором якого є доктор філософських наук, професор Галина Лозко. Видання містить статті послідовників руху та розкриває актуальні питання з життя релігійної громади. Часопису додають сталості **традиційні рубрики**. **Наприклад, "Сторінка головного редактора"** містить коротку історію видання та вітання, що надходять від читачів і шанувальників "Сварога". Рубрика **"Події"** висвітлює поточні новини, **"Богознавство"** – це матеріали адептів про рух. Також є відповідні рубрики, де розміщують історіографічні джерела з історії рідної віри слов'ян – критичні матеріали щодо чужовір'я ("**Бий, Перуне!**"), рідновірську поезію, філософську поему ("**Велесич**"), календар рідних свят, обряди і т. ін. ("**Коло Свароже**"), казки, приказки, загадки для дітей ("**Божатко**"). У рубриці **"Світовид"** розміщено інформацію про інші народи, у яких нині іс-

нує або ж відроджується рідна віра, а **"Книжковий огляд"** – це про нові видання, які вийшли протягом останнього періоду; та підрубрика **"Арійська музика"** з оглядом порівняно нових аудіо-альбомів, які можуть бути цікавими сучасним рідновірським меломанам.

Таким чином, можна стверджувати, що цільовою аудиторією, до якої більшою мірою звернений проект є як молодь, так і старше покоління й діти. Ми пов'язуємо це з успішною реалізацією створення універсального видання. Більше того, змістовне наповнення та актуальність інформації на офіційному сайті та у власному журналі "Сварог" все ж свідчить про зацікавленість adeptів бути представленими в інформаційному просторі України.

Наступна організація – **Руське Православне Коло** – утворена у 2007 р. внаслідок розколу Родового Вогнища Рідної Православної Віри. Очолює об'єднання верховний волхв С. Пашник, а центр розміщується в місті Запоріжжі. Релігійна організація має офіційний веб-сайт (<https://svit.in.ua/>), де розміщена історична довідка про організацію та її документація, юридичні адреси та телефони громад. Окремими рубриками представлені символи віри, обряди, молитви, календар, святині, книги. Варто відзначити оперативне оновлення рубрики "Новини" та змістовне наповнення сайту. Є активне посилання на діючу сторінку в соціальній мережі Facebook (Руське Православне Коло), чотири канали на відеохостингу YouTube, проте вони ще перебувають у стадії розробки та орієнтовані на подальший розвиток і наповнення. Також діє інформаційний ресурс "Вісник рідновіра" (<http://ridnovir.in.ua/>), що містить новини, оголошення та інтерв'ю волхвом Руського Православного Кола – Світвитом. Власними силами, без офіційної реєстрації, щорічно видається календар та розповсюджуються листівки про діяльність релігійної організації.

Третя організація, діяльність якої ми ставимо собі за мету розглянути у даній статті – це **Київська громада українських рідновірів**, що утворена 2015 р. та діє на чолі зі жрецем Зореславом (Віктором) Фіалковським. Власна моноконфесійна діяльність більшою мірою орієнтована на соціальну мережу – Facebook, де діє сторінка Київської громади українських рідновірів (<https://www.facebook.com/pg/pravoslavnya/posts/>), Шаяна Володимира Петровича – українського філософа, основоположника Відродження Рідної віри українців, Віри Предків, та одного з перших дослідників "Велесової Книги" (<https://www.facebook.com/ShayanVolodymyr/>), Велесової книги ("послання Пращурів, що навчає нас відстоювати рідну землю, шанувати пам'ять про своїх Предків, зберігати свою віру та розбудовувати самостійну національну державу"). На вищезначених сторінках можна знайти інформацію про діяльність релігійної організації, звіти про проведені заходи, особливості культової практики та матеріали, патріотично налаштовані статті та заклики. Загалом констатуємо достатню активність цих ресурсів.

Отже, здійснивши контент-моніторинг світських видань у питанні висвітлення діяльності релігійних організацій неоязичницького спрямування та проаналізувавши їх представленість в електронних ЗМІ України (як всеукраїнських об'єднань, так і локальних; таких, що діють з 90-х років ХХ ст. та утворені внаслідок розколу кілька років тому), а саме Релігійного центру Об'єднання релігійних громад Рідновірів України, Руського Православного Кола та Київської громади українських рідновірів, ми підтвердили, що рівень представленості у світських ЗМІ досить низький. На нашу думку, це пов'язано насамперед з нечисленністю громад порівняно з іншими релігійними організаціями, що діють в Україні.

Окрім того, ми вважаємо, що журналісти світських ЗМІ поширюють інформацію про діяльність тих релігійних громад, що мають відповідні прес-служби, охоче надають інформацію про життя своїх громад у контексті підтримки релігійними громадами того чи іншого напрямку державної політики. Варто враховувати також і той факт, що нечисленні релігійні організації (як новостворені, так і ті, що існують) належним чином не взаємодіють між собою та з іншими релігійними громадами і не завжди формують громадську думку щодо позитивного спрямування своєї діяльності, а переважно задовольняють конституційне право особи на свободу переконання та свободу віросповідання. Водночас особливість входження неоязичницьких організацій в інформаційний простір України характеризується створенням власних каналів, наповненням їх актуальною, на їхній погляд, інформацією, нечисленністю з огляду на загальну кількісну представленість. Можна простежити, що більш давні релігійні організації мають власний сайт, тоді як новоутворені громади більшою мірою орієнтовані на уже діючі соціальні мережі та проводять свою інформаційну діяльність на окремо створених сторінках.

Таким чином, на нашу думку, сьогодні зарано стверджувати про тотальність медіатизації релігії в Україні. Для визначення ж загальних особливостей цього явища вченим-релігієзнавцям доцільно звернутися до аналізу офіційних інформаційних ресурсів релігійних громад, а також до представленості інших зареєстрованих, але менш поширених та нечисленних неоязичницьких організацій у різних ЗМІ, та продовжити аналіз особливостей входження кожної з них до інформаційного простору України.

Список використаних джерел:

1. Базик Д. Неоязичництво в сучасних релігійних шуканнях українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/15158-neoyazichnictvo-v-suchasnykh-religijnix-shukannnyakh-ukrayinciv.html>. – Назва з екрана (22.10.2019).
2. Вогняне колесо, стрибки, вінкоплетення: на Хортиці відзначили свято Івана Купала [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.5.ua/regiony/vohniane-koleso-strybky-vinkopletennia-na-khortytsi-vidznachyly-sviato-ivana-kupala-172363.html>. – Назва з екрана (22.10.2019).
3. Задоянчук О. (Колібан О.) Mediatization of religion in Ukraine / О. Задоянчук (О. Колібан) // Вестн. КазНПУ ім. Абая, серія "Соціологічне та політичне науки" № 1(61) – 2018. – С. 108–111.
4. Качан К. Є. Явище сучасного українського неоязичництва / К. Є. Качан // Нова парадигма. – 2014. – Вип. 121. – С. 134–144.
5. Колодний А. Неоязичництво-рідновіри України у його суті і перспективах / А. Колодний // Українське релігієзнавство. – 2008. – № 48. – С. 239–252.
6. На запорізькій Хортиці невідомі вандали спалили дерев'яного Перуна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zp.depo.ua/ukr/zp/na-zaporizkiy-hortici-nevidomi-vandali-spaliли-derev-yanogo-peruna-20171013657722>. – Назва з екрана (22.10.2019).
7. Сварог на знесінні. як живуть львівські рідновіри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tvoemisto.tv/exclusive/svarog_na_znesinni_yak_zhyvut_lvivski_ridnoviry_90562.html. – Назва з екрана (22.10.2019).
8. Смержевська О. Постмодерністські візії релігійності: сучасне язичництво у міській культурі (Україна в загальноєвропейському контексті) : монографія / Оксана Смержевська. – Київ : Олег Філюк, 2017. – 196 с.

References:

1. Bazyk D. Neoyazychnyctvo v suchasnykh religijnnykh shukannnyakh ukrayinciv [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.religion.in.ua/main/analitica/15158-neoyazichnictvo-v-suchasnykh-religijnix-shukannnyakh-ukrayinciv.html>. – Nazva z ekrana (22.10.2019).
2. Voghnyane koleso, strybky, vinkopletennja: na Khortyci vidznachyly svjato Ivana Kupala [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.5.ua/regiony/vohniane-koleso-strybky-vinkopletennia-na-khortytsi-vidznachyly-sviato-ivana-kupala-172363.html>. – Nazva z ekrana (22.10.2019).
3. Zadojanchuk O. (Koliban O.) Mediatization of religion in Ukraine / O. Zadojanchuk (O. Koliban) // Vestn. KazNPU im. Abaja, seryja "Socjologhycheskye u polytycheskye nauky" # 1(61) – 2018. – pp. 108–111.
4. Kachan K. Je. Javyshhe suchasnoho ukrayinskogo neoyazychnyctva / K. Je. Kachan // Nova paradyghma. – 2014. – Vyp. 121. – pp. 134–144.

5. Kolodnyj A. Neozjazychnyctvo-ridnovirstvo Ukrainy u jogho suti i perspektyvakh / A. Kolodnyj // Ukrainjske religijeznavstvo. – 2008. – # 48. – pp. 239–252.

6. Na zaporizkij Khortyci nevidomi vandaly spalylы derev'janogho Peruna [Elektronij resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zp.depo.ua/ukr/zp/na-zaporizkiy-horticy-nevidomi-vandali-spallili-derev-yanogo-peruna-20171013657722>. – Nazva z ekrana (22.10.2019).

7. Svarogh na znesinni. jak zhyvut' l'vivjski ridnoviry [Elektronij resurs]. – Rezhym dostupu: http://tvoemisto.tv/exclusive/svarog_na_

znesinni_yak_zhyvut_lvivski_ridnoviry_90562.html. – Nazva z ekrana (22.10.2019).

8. Smorzhevsjka O. Postmodernistsjki viziji religijnosti: suchasne jazychnyctvo u misjki kulturi (Ukraina v zaghalnojevropejskomu konteksti) : monografija / Oksana Smorzhevsjka. – Kyjiv : Oleg Filjuk, 2017. – 196 p.

Надійшла до редколегії 28.10.19

О. А. Колибан

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

СОВРЕМЕННОЕ НЕОЯЗЫЧЕСТВО В КОНТЕКСТЕ МЕДИАТИЗАЦИИ РЕЛИГИИ В УКРАИНЕ

Анализуются особенности современного неоязычества в Украине и уровень представленности неоязыческих организаций (Религиозного центра Объединение религиозных общин родноверов Украины, Русского Православного Круга и Киевской общины украинских родноверов) в информационном пространстве Украины. В ходе исследования был проанализирован уровень представленности деятельности религиозных общин неоязыческого направления в светских, поликонфессиональных и моноконфессиональных средствах массовой информации и обоснован его низкий уровень, прежде всего, в светских средствах массовой информации, установленны причины, побуждающие религиозные организации неоязычников использовать собственные СМИ.

Ключевые слова: неоязычество, религиозная община, СМИ, контент-мониторинг, медиатизация, Украина.

Oksana Oleksandrivna Koliban

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

MODERN NEO-PAGANISM IN THE CONTEXT OF MEDIATIZATION OF RELIGION IN UKRAINE

In the article analyzes the features of modern neo-paganism in Ukraine and the level of its organizations representation in the information space of Ukraine. The study analyzed the level of representation of neo-pagan religious communities in secular, multi-religious and mono-religious media. Content monitoring and analysis of the secular media (including electronic media) has shown that religious organizations of neo-pagan orientation rarely appear in the materials of all-Ukrainian editions. They are written about little more often in regional editions, however, as a rule, it is related to pagan rites and customs that have been preserved in Ukraine. Thus, coverage of activities of neo-pagan organizations operating in Ukraine is not represented widespread in the secular electronic media. The low level of representation in the secular media causes a number of reasons, namely: the small number of communities, the absence of press services of organizations, the lack of initiative of believers to give interviews, the lack of financial opportunity to participate in various multi-religious events, etc. However, in a multi-religious projects, particularly in the information platform "Religious Information Service" of Ukraine, rare materials and appeals to life issues of neo-pagan organizations are contained. Thus, we note the lack of widespread coverage of news and materials of neo-pagan organizations and their activities in Ukraine in secular and multi-religious media. Due to above named reasons, theme of mediatization of neo-pagan religion organizations revealed more through activity multi-religious media, ie through their own channels. The feature of joining the information space of Ukraine of neo-pagan organizations is characterized by creating their own channels, filling them with relevant information, based on their view, and lack of overall numerical representation. It can be traced that older religious organizations have their own site, while newly created communities are more oriented to already existing social networks and conduct their informational activities on separately created pages.

Keywords: neo-paganism, religious community, media, content monitoring, mediatization, Ukraine.

УДК 27-523

DOI:10.17721/sophia.2019.14.5

О. В. Мороз, канд. філос. наук

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, Кременець, Україна

КВІНТЕСЕНЦІЯ ДУХОВНИХ ХРАМІВ ВОЛИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ У ПРОПОВІДЯХ АРХІЄПІСКОПА ВОЛИНСЬКОГО І ЖИТОМИРСЬКОГО ДИМИТРІЯ

У контексті проповідей архієпископа Волинського і Житомирського Димитрія, виголошених під час урочистостей з нагоди відкриття православних храмів Волині кінця ХІХ – початку ХХ століття, проаналізовано та розкрито символічно-сутнісні ознаки православного храму, його роль у житті православних адептів. Зазначається, що духовний храм є Царством Божим на землі, джерелом і споконвічним охоронцем духовно-релігійних цінностей. Він постає символом поривань людської сутності до небесного, вічного, сакрального. Духовний храм виступає святим і соборним місцем: святість цього осереддя розкривається через концентрацію могутньої та величної сили Духа Святого, соборність храму полягає в об'єднувальній силі віруючих усіх народів. Цінність духовного храму, на переконання архієпископа Волинського і Житомирського Димитрія, визначається не зовнішньою оздобою, а через здійснення в ньому святих Таїнств православної церкви. На сучасному етапі справжнім раєм для людини стає Божий храм – своєрідний дім Господа, у якому душа віруючої людини знаходить спокій і утихомирення. Збагачення людського існування відбувається не через матеріальні статки і багатства, а через праведну молитву – вона є прикрасою і оздобою будь-якого храму, скарбницею і джерелом Божої благодаті, що зміцнює душу людини. Світоглядно-релігійні погляди архієпископа Димитрія апелювали до навернення тогочасних православних віруючих на істинний вірний шлях осмислення Божої сутності, акцентування уваги на присутності Бога в кожному з моментів людської екзистенції. Водночас сакральність буття виражалася через зв'язок людини з Богом, Ісусом Христом та Дівою Марією.

Ключові слова: православний храм, архієпископ, душа, віра, смиренність, праведність, Боже Слово, молитва, православний адепт.

Сакральньо-символічним місцем єдності людини та Бога виступає духовний храм, який є Царством Божим на землі в єдності трьох його сфер – Божественної, небесної та земної. Духовний храм – осередок історії та архітектури, освіти і культури, джерело й споконвічний охоронець духовно-релігійних цінностей. Він відкриває людині шлях до віри, Вищої Істини, Добра, спасіння та вічного життя людської душі. Об'єднуючи правдивих усіх часів і народів, духовний храм, вибудовуючись із земних потреб і життєвих проблем, постає символом

поривань людської сутності до небесного, вічного, сакрального. Цей релігійно-духовний осередок об'єднує смертних і гріховних людей єдиною вірою, спрямовує їх духовні зусилля до небесного.

Відкриття нового духовного храму завжди було радісною подією для місцевих жителів, зокрема мешканців Волинського краю кінця ХІХ – початку ХХ століття. Духовні храми як осередки релігійно-культурного вогнища відігравали важливу роль у житті регіону, який здавна відзначався високою релігійністю своїх мешкан-